

БІОГРАФІЧНИЙ СВІТ ЛЕСІ УКРАЇНКИ: ПОГЛЯД З ХХІ СТОЛІТТЯ ДО 150-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

УДК 004.738.5+929 Леся Українка
<https://doi.org/10.15407/ub.21.019>

Володимир Іванович ПОПИК,
доктор історичних наук, професор,
член-кореспондент НАН України,
директор Інституту біографічних досліджень
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського
(Київ, Україна)
<https://orcid.org/0000-0001-8746-1026>
popyk@nbuv.gov.ua

ЛЕСЯ УКРАЇНКА В НАЦІОНАЛЬНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ

Метою дослідження є аналіз характеру та особливостей репрезентації Лесі Українки (1871–1913), її особистості, життєвого шляху, творчої спадщини в національному інформаційному просторі, осмислення досягнень та виявлення недоліків і нерозв'язаних завдань у контексті розвитку методів і форм комунікативної діяльності. *Методологія дослідження* ґрунтується на комплексному застосуванні інструментарію вивчення комунікативного простору: загальнонаукових методів аналізу та синтезу, узагальнення, пояснення, систематизації та класифікації і емпіричних — спостереження, опису та порівняння. *Наукова новизна* статті полягає в цілеспрямованому зосередженні уваги на проблематиці форм і методів репрезентації знакових імен вітчизняного минулого в різних сегментах інформаційного простору. *Досліджено* різноманітні форми і засоби репрезентації Лесі Українки в електронному інформаційному просторі — на літературних і культурологічних сайтах, у повнотекстових електронних бібліотеках творів українських письменників та літературознавчих праць, на комплексному персональному науково-популярному ресурсі «Леся Українка: енциклопедія життя і творчості». Основну увагу звернуто на нові форми і методи комунікації, які успішно застосовуються закладами культури, інформаційними центрами та науковими установами. *Висновки.* Досвід репрезентації особистості та творчої спадщини Лесі Українки свідчить про ефективність і соціальну значимість поєднання

зусиль установ науки й культури, закладів освіти, видавництва, інформаційних центрів та ЗМІ, громадських і творчих осередків, владних структур. Відзначення 150-річчя Лесі Українки виявило не використовувані до цього часу повною мірою можливості відчутного переміщення центру інтелектуального, творчого спілкування, дискусій за участю вчених, літераторів, громадських діячів у площину відео- та аудіосегментів Інтернету, соціальних мереж, дієвого поширення актуальної культурологічної інформації по всіх регіонах України, що в дійсності формує єдність національного інформаційного простору.

Ключові слова: біографіка, Леся Українка, національний інформаційний простір, електронні енциклопедії, персональні біографічні архіви, інтелектуальний і духовний діалог поколінь, новітні форми електронної інтелектуальної комунікації.

Актуальність теми дослідження. Відзначення у 2021 р. 150-річчя Лесі Українки особливо гостро виявило важливість комплексного використання найрізноманітніших форм і методів представлення широкому суспільному загалові знакових постатей вітчизняного минулого.

Ідеться про потребу творчого поєднання в інформаційній, просвітницькій, навчально-виховній роботі, культурологічних та наукових заходах усіх різноманітних можливостей ознайомлення різних аудиторій із творами письменниці, «живого» і «віртуального» спілкування в організації урочистостей, конференцій, творчих зустрічей, презентацій нових видань, кінофільмів, музейних експозицій та виставок з використанням новітніх ефективних інформаційних технологій.

Зазначене викликане не так драматичними реаліями, пов'язаними з настанням смуги несприятливих зовнішніх обставин, а й, поза тим, глибинними закономірностями розвитку сучасних комунікацій, які відкривають нині принципово нові можливості для розширення інформаційного простору, що успішно долають усі можливі просторові та часові бар'єри, перетворюють його на глобальний. Усвідомлення цього пришвидшеними темпами нині утверджується в нашому суспільстві через триваючі в Україні вже більше року обмежувальні санітарно-протиепідемічні заходи. Останнім часом багато закладів освіти, наукові установи, інформаційні центри, зокрема й бібліотеки, практично напрацювали чимало цікавих форм комунікації. Однак успішне розв'язання завдань, що постали перед науковим та освітнім співтовариством, потребує ґрунтовного аналізу стану, досягнень, проблем, пошуку оптимальних напрямів і алгоритмів організації роботи. Матеріали, пов'язані з репрезентацією в національному інформаційному просторі Лесі Українки, надають для такого аналізу значні можливості, а вироблені на його основі висновки можуть мати більш широке, узагальнювальне значення.

Аналіз новітніх досліджень та публікацій. У роки незалежності України літературознавці, історики та культурологи кардинально переосмислили образ Лесі Українки, місце і значення її творчої спадщини з позицій європейського і світового культурного процесу [1; 7]. Подолано й штучно нав'язані радянською ідеологічною системою спрощені міфологізовані уявлення про неї як нещасну хворобливу жінку, перейняту ідеями революційної демократії та соціалізму. Уперше повною мірою розкрито значення літературної та публіцистичної діяльності Лесі Українки для інтелектуального й духовного поступу українства, боротьби за утвердження в ньому ідеалів свободи й національного визволення [11]. Праці, опубліковані впродовж останніх років, а особливо у зв'язку з підготовкою до 150-річчя від дня народження письменниці, по-новому окреслили й проблеми місця Лесі Українки в свідомості сучасного суспільства, ставлення до неї в дискурсі утвердження європейського цивілізаційного вибору України, ідеалів гуманізму, демократії, свободи [5; 6].

Відповідно до мети цієї публікації в ній ідеться суто про загальні питання репрезентації, представлення Лесі Українки — її образу, особистості, життєвого шляху, творів, пам'ятних місць, пов'язаних із її ім'ям у **національному інформаційному просторі**. Це — погляд передусім із позицій біографіки та соціальних комунікацій. Водночас осмислення постаті Лесі Українки в національному й світовому **культурному просторі**, різні аспекти якої розкривають цікаві дослідження останніх років [3; 4], перебувають у зовсім іншому проблемно-тематичному вимірі. Вони пов'язані з рецепцією її творчої спадщини, сприйняттям і звучанням її слова, художніх, естетичних, світоглядних ідей і громадянських переконань у дискурсі культури та суспільного життя, тобто з оцінкою перш за все її місця в літературно-художніх процесах, ідейних протистояннях, міжкультурних комунікаціях. Ці явища є предметом вивчення інших напрямів наукового лесезнавства — літературознавчого, культурологічного, філософського.

Що ж стосується досвіду науково-інформаційного та культурно-інформаційного забезпечення поширення знань про Лесю Українку, зокрема в аспектах застосування нових ефективних форм комунікації, створення умов для цільової спрямованості цієї роботи на різні соціокультурні групи, читацькі/користувацькі аудиторії, а також у регіональному розрізі, то він до цього часу майже не став предметом наукового аналізу. Це стосується не лише постаті Лесі Українки. Майже немає праць, присвячених обґрунтуванню й проектуванню у сфері культурно-інформаційної та освітньої роботи, політики пам'яті, таких потрібних нині масштабних комплексних видавничих-інформаційних-медійних-експозиційних проектів, які могли б органічно об'єднати зусилля чис-

ленних наукових установ, закладів освіти, музеїв, видавців, друкованих та електронних ЗМІ, радіо та телебачення, туристичних агенцій, органів державної влади й місцевого самоврядування в реалізації заходів, спрямованих на репрезентацію видатних діячів української історії та культури, пов'язаних із ними ювілеїв і пам'ятних дат. Без такої інтегрованої праці національний культурно-інформаційний простір залишається все ще фрагментованим, позбавленим цілісності.

Водночас у цій царині є оригінальні практичні напрацювання. У багатьох науково-інформаційних публікаціях друкованих і електронних ЗМІ, присвячених життю й творчій спадщині Лесі Українки, матеріалах наукових форумів можна знайти чимало цінних і цікавих міркувань, однак — розрізаних і несистематизованих. Певною мірою загальне теоретичне й методичне значення для дослідження проблем, пов'язаних із репрезентацією Лесі Українки в національному інформаційному просторі, мають розробки щодо побудови та функціонування інформаційних комплексів, присвячених знаковим постатям вітчизняного минулого, зокрема наукові публікації К. В. Лобузінної [9; 10], В. І. Попика [12]. Однак вони ґрунтуються переважно на узагальненні досвіду, нагромадженого бібліотечно-інформаційною сферою, аналізують питання розбудови колекцій і архівів друкованих та електронних документів і матеріалів щодо персоналій визначних діячів України, а також зарубіжні праці з досвіду організації подібних ресурсів, а не охоплюють проблему в цілому.

Відсутність глибоких теоретичних напрацювань щодо застосування інноваційних форм для репрезентації великих українців певною мірою позначилася й на організації багатьох заходів, присвячених 150-річчю Лесі Українки. Наше дослідження, базуючись переважно на емпіричних даних, огляді й аналізі різноманітних друкованих та електронних ресурсів, враховувало й численні матеріали для вивчення цієї ситуації, представлені в публіцистиці суспільного та культурологічного спрямування.

Метою дослідження є аналіз з погляду сучасної гуманітаристики та теорії і практики соціальних комунікацій характеру й особливостей репрезентації в інформаційному просторі України доби незалежності постаті великої дочки українського народу поетеси Лесі Українки (1871–1913), її життєвого шляху, світоглядних та художніх ідей, творчої спадщини, місця в суспільних та художніх процесах, зв'язків з провідними діячами культури і мистецтва своєї доби, осмислення досягнень та виявлення недоліків і нерозв'язаних завдань у цій справі. Мета автора — виробити на цій основі певні узагальнені рекомендації щодо актуалізації образів провідних діячів минулого в сучасному

українському суспільстві, розвитку дієвого віртуального діалогу сучасників з їхнім інтелектуальним та духовним світом.

Наукова новизна статті полягає в тому, щоб цілеспрямовано зосередити увагу на недостатньо дослідженій проблематиці форм і методів репрезентації найбільш важливих знакових імен вітчизняного минулого в різних сегментах інформаційного простору, досягнення ефективної комунікації з різними аудиторіями читачів / користувачів мереж / глядачів, впливу на формування їхніх інтелектуальних і культурних інтересів та запитів. Грунтовне осмислення зазначеної проблематики конче потрібне в наш час для розуміння сучасного стану та завдань вітчизняної гуманітаристики, зокрема й розвитку української біографіки як її важливого напрямку, наявних можливостей і подальших перспектив використання нею сучасних комунікативних технологій.

Виклад основного матеріалу. Леся Українка у свідомості кількох поколінь співвітчизників посідає почесне місце в пантеоні головних знакових постатей вітчизняної історії і культури, поряд із Богданом Хмельницьким, Тарасом Шевченком, Іваном Франком, чий імена ще раніше набули значення символів нації, її духу й прагнення до самоствердження. Поряд із великою когортою їх сучасників і послідовників вони відіграють першорядну роль в усвідомленні національної ідентичності.

Ці імена для найширшого загалу громадян України є предметом особливої гордості, символами самоствердження нації поміж інших народів і держав, значимості її внеску в світову історію і культуру. У сучасних умовах важливо досягнути повноти їх репрезентації, у всьому діапазоні національного інформаційного простору, ефективно використовувати для цього новітні комунікативні засоби для забезпечення патріотичної, громадянської консолідації суспільства, а також піднесення його інтелектуального й духовного рівня, утвердження високих гуманістичних цінностей, збереження й розвитку традицій.

Постать і творча спадщина Лесі Українки різноманітно відображені в багатьох сегментах інформаційного простору. Ідеться як про широке видання та розповсюдження, популяризацію її творів, їх вивчення в школі, так і про представлення образу письменниці в художній літературі, образотворчому, театральному та кіномистецтві, у друкованих ЗМІ. У наш час, у зв'язку зі стрімким розвитком інформаційних технологій і, відповідно, утвердженням у свідомості наших співвітчизників, насамперед молоді, пріоритетності новітніх віртуальних форм комунікації, усе більшого значення набуває репрезентація Лесі Українки в електронних ресурсах. І не лише тому, що надає

швидкий і зручний доступ до електронних версій друкованих творів, відео- та аудіозаписів, а й через можливість використання цілого ряду принципово нових форм спілкування на форумах, у блогах, через відеоконференції, у соціальних мережах. Саме ці форми репрезентації потребують у наш час першочергової уваги.

Уже від першого десятиліття ХХІ ст. Леся Українка була широко представлена на різноманітних вітчизняних інтернет-ресурсах: в електронних бібліотеках, довідниках, на культурологічних та краєзнавчих сайтах.

Твори Лесі Українки, їх переклади іноземними мовами та література про її творчість широко представлені в популярних електронних бібліотеках — заснованій ще 2000 р. освітньо-навчальній «Бібліотеці української літератури» (адреса в Інтернеті: <https://www.ukrlib.com.ua/>), «Чтиво» (адреса сторінки Лесі Українки: <https://chtyvo.org.ua/authors/Ukrainka/>), скани до якої додаються самими читачами, та багатьох інших подібних ресурсах. Чимало прижиттєвих та рідкісних видань її творів опубліковано у вільному доступі в електронній бібліотеці «Культура України», яка з 2011 р. почала розбудовуватися спільними зусиллями багатьох установ на веб-сайті Національної парламентської бібліотеки України (нині — Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого, адреса в Інтернеті: <https://elib.nlu.org.ua/>). Неспівмірно ширшою є репрезентація Лесі Українки в е-бібліотеці «Україніка», відкритій Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського в 2017 р. (адреса в Інтернеті: <http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?C21COM=F&I21DBN=NAV&P21DBN=UKRLIB>) — у ній найповніше представлено не лише видання її творів, а й наукові праці та інші різноманітні видання про неї.

Водночас світовий досвід ще від останнього десятиліття ХХ ст. засвідчив не лише потребу в присутності імен, творів, документальних матеріалів визначних діячів у ресурсах широкого тематичного спрямування, наприклад історичного, літературознавчого, культурно-просвітницького або краєзнавчого характеру, біографічних та біобібліографічних словниках і довідниках, а й важливість та високу ефективність в інформаційному, культурно-освітньому й науковому плані розбудови окремих спеціалізованих персональних меморіальних сайтів і порталів. Нині це стало загальносвітовою тенденцією. Історико-біографічні, літературно-меморіальні сайти та портали в багатьох зарубіжних країнах відіграють помітну роль у презентації національного надбання, утвердженні національних традицій, створенні знакових образів держав і народів.

В Україні персональний літературно-меморіальний електронний ресурс, присвячений Лесі Українці, був започаткований ще 2006 р.

творчою групою «Мисленого дерева» під керівництвом відомого бібліографа-аматора та програміста М. І. Жарких. Освітньо-інформаційний проект під назвою «Я в серці маю те, що не вмирає: віртуальна енциклопедія життя і творчості Лесі Українки» було розбудовано на основі 12-томного видання творів Лесі Українки, здійсненого «Науковою думкою» ще в 1975–1979 рр. і нині вже, зрозуміло, принципово застарілого. Енциклопедія спочатку базувалася на загальному порталі «Мисленого дерева» як окремий інтернет-проект (тодішня адреса в мережі Інтернет: <http://www.myslenedrevo.com.ua/studies/lesja/>). У ті ж роки було здійснено спробу реалізувати його як автономне видання на компакт-диску, однак це, за висновком самих упорядників, з економічного погляду себе не виправдало¹. «Енциклопедія» увібрала в себе також вибране листування Лесі Українки та фотогалерею. Незважаючи на, певною мірою, перехідний характер, обумовлений комп'ютерно-технологічними реаліями часів його започаткування, проект становив чималий культурно-інформаційний інтерес — він був тоді основним, системним за змістом і найбільшим за обсягом ресурсом, присвяченим Лесі Українці.

Нині цей проект, який постійно зазнавав модернізації (окремі розділи навіть у 2021 р. — до 150-річчя поетеси), має назву «Леся Українка: енциклопедія життя і творчості» (сучасна адреса в мережі Інтернет: <https://www.l-ukrainka.name/uk/>). Упродовж років він набув більш розгалуженої структури і поєднує нині біографію Лесі Українки, її творчу спадщину — вірші та поеми, драматичні та прозові твори, публіцистику, літературно-критичні статті, переклади, інші твори, фольклорні записи та епістолярій. Проект містить вибрану бібліографію, а також електронну повнотекстову бібліотеку літературно-критичних праць про Лесю Українку та її творчість. У ній, крім статті І. Франка «Леся Українка» (1898) та написаного М. Грушевським у 1913 р. некролога, підібрано чимало цінних і малодоступних в інший спосіб широкому загалу читачів публікацій: насамперед праці 1920-х рр. М. Драй-Хмари, Д. Донцова, А. Музички, Л. Підгайного, Ю. Сірого, а також статті-коментарі С. Барика, О. Білецького, О. Бургардта, Є. Ненадкевича, А. Ніковського, П. Руліна, А. Харченка, І. Шаровольського, І. Ямпольського, присвячені окремим творам Лесі Українки й запозичені упорядником енциклопедії, Миколою Жарких, із видання Творів поетеси, опублікованого в 1927 р. «Книгоспілкою». Подано й чимало текстів сучасних авторів, однак вибір їх видається досить суб'єктивним і

¹ Жарких М. Досвід електронного видання творів Лесі Українки // Микола Жарких (Київ) : персональний сайт. URL: <https://www.m-zharkikh.name/uk/ITechnologies/EEditionLesjaUkrainka.html> (дата звернення: 01.03.2021).

далеко не відображає основні досягнення вітчизняного й зарубіжного лезезнавства останніх десятиліть.

Упорядники сайту намагалися зробити його цікавим і практично корисним для досить широкого загалу читачів/користувачів, насамперед — студентів, педагогів, а також школярів та їхніх батьків. Про це свідчить, зокрема, наявність на ньому окремого розділу, спеціально призначеного для школярів. Проте з погляду сьогодення створена командою «Мисленого древа» енциклопедія життя і творчості Лесі Українки, як і розбудовані нею ж і засновані на тих самих системотехнічних засадах електронні енциклопедії життя і творчості Тараса Шевченка, Івана Франка та Михайла Грушевського (які функціонують і нині), відображають уже багато в чому застарілі, аматорські просвітницькі підходи, час яких відходить у минуле, а тому чимдалі більше потребуватимуть суттєвої модернізації, насамперед — у концептуальному плані.

Упродовж останнього десятиліття життєвий шлях, творча спадщина Лесі Українки, місце її образу в духовному житті сучасного суспільства по-новому відображені в багатьох електронних ресурсах, створених навчальними закладами, музеями, бібліотеками різних рівнів, культурологічними осередками. Докладний розгляд їх потребує спеціального дослідження.

Особливе місце в репрезентації особистості й творчості Лесі Українки належить її літературно-меморіальним музеям та їх електронним ресурсам. В Україні таких музеїв чотири — у місті Новограді-Волинському, де поетеса народилася, у селі Колодяжному Ковельського району Волинської області, де минули її дитячі та юнацькі роки, у Києві, у колишній квартирі Косачів, де вони мешкали в різні часи з 1890 по 1910 рр. (частина Музею видатних діячів української культури), у Ялті, де Леся перебувала у 1910–1912 рр. Здійснювана цими музейними закладами, а також Новоград-Волинським музеєм родини Косачів культурно-просвітницька діяльність, численні культурно-мистецькі ініціативи здобули їм широке визнання серед вітчизняної та зарубіжної (не лише діаспорної) громадськості. Але сучасні умови, що через об'єктивні обставини стимулюють розширення присутності установ науки і культури у віртуальному інформаційному просторі, виявили значні, не використані до сьогодні можливості спілкування музеїв із різними категоріями своїх потенційних відвідувачів. Особливо це стосується київського Музею Лесі Українки, веб-сторінка якого (https://mvdruk.kiev.ua/?page_id=31), як і сайт Музею видатних діячів української культури в цілому (<https://mvdruk.kiev.ua/>), має переважно формально-інформаційний характер. Значно більш ефективним у культурно-інформаційному плані

є представництво Новоград-Волинського літературно-меморіального музею Лесі Українки в мережі Facebook (<https://m.facebook.com/ukrainkamuseum>). Воно насичене різноманітною, яскравою, по-сучасному представленою інформацією про Лесю Українку, її рідних, знайомих, дослідників її творчості, а також новинами громадського та культурно-мистецького життя, пов'язаними з постаттю поетеси.

До останнього часу одним із кращих зразків інформаційного літературно-меморіального ресурсу залишався сайт Музею Лесі Українки в Ялті (адреса в Інтернеті: <http://lesiaukrainka.crimea.ua/vstup.html> — нині вже не доступна), діяльність якого з 2014 р. фактично призупинена російськими окупантами — його будівлю «зачинено на ремонт». Творче досягнення упорядників віртуальної візитівки ялтинського Музею полягало в тому, що вони від початку спрямували сайт як динамічне відображення діяльності Музею, не на формальне подання інформації лише про роботу установи та зміст експозиції, а на розкриття широкого кола проблем, пов'язаних із кримськими сторінками життя і творчості поетеси, а образу письменниці — із сьогоденням, насамперед із українськими культурними ініціативами в Криму. Саме завдяки цьому та підтримці громадськості Музей і його сайт перетворилися на дієвий осередок культурного життя національно свідомої української спільноти Криму. Нині колишній сайт Музею відключено через те, що «закончився срок действия хостинга». Певною мірою його функції перейняв на себе сайт «Музей Лесі Українки в Ялті» на порталі «Українське життя в Севастополі» (адреса в Інтернеті: <http://lesiaukrainka.ukrlife.org/vstup.html>), на якому збережено основну інформацію про Музей та матеріали про організовані ним у минулі роки культурно-мистецькі й суспільні акції. Але традиція його функціонування саме як живого відображення подій і новин культурного процесу, на жаль, перервалася.

Осмилення нагромадженого досвіду функціонування веб-сайтів численних літературно-меморіальних музеїв України загалом свідчить: найбільш продуктивним для них є розширення їх тематичної спрямованості поза межі суто експозиційних та організаційних проблем музейницької роботи. Конче важливим у наш час видається представлення на них оригінальних дослідницьких напрацювань, документальних матеріалів, присвячених мало відомим широкому загалу сторінкам життя визначних діячів вітчизняної культури, їхнім зв'язкам із тим чи тим краєм, його знаковими постатями, значенню місцевого матеріалу в творчості, а також тому духовному відлунню, який митці залишили наступним поколінням краю: Леся Українка — на Волині, у Криму, в інших місцях, скрізь, де її слово й нині знаходить живий відгук. Важливе місце на музейних сайтах має належати

хроніці пов'язаних із музеями подій культурного і громадського життя.

Знаменним є те, що в сучасних умовах Музей Лесі Українки в Ялті все більше набуває в очах громадськості символічного значення — і в цьому плані залишається активним чинником суспільного й культурного життя. Обговорення його долі в пресі, на сторінках інтернет-видань («Голос Криму»², «Крим: реалії»³), на радіо⁴ акцентує увагу не лише на протистоянні російській анексії Криму — воно не меншою мірою актуалізує в сучасному суспільстві образ Лесі Українки як однієї з головних знакових постатей нашої Батьківщини.

Упродовж останніх років принципово новим явищем, обумовленим все ширшим упровадженням інформаційних технологій і розширенням місткості інформаційного середовища, стало тісне входження до національного наукового та культурно-інформаційного простору й актуалізація в ньому відео- та аудіокомпонентів, які яскраво розкривають життєвий шлях і літературну та мистецьку спадщину видатних діячів України. Аудіо- та відеодокументи не лише доповнюють друковане слово, дослідження науковців та літературні твори. Вони все більше стають принципово новою формою донесення знань, художнього та естетичного досвіду, яка знаходить значний відгук серед наших співвітчизників.

Зазначене відчутно впливає на сприйняття творчості Лесі Українки — і завдяки здобутому вже нині доступу в мережі Інтернет до окремих створених у різні роки за її творами художніх фільмів і театральних та радіовистав, записів її творів у виконанні відомих акторів, пісень на слова поетеси, документальних фільмів про неї (їх від середини 1950-х рр., а особливо в наш час відзнято вже чимало, й окремі з них мають десятки тисяч переглядів на YouTube та на інших ресурсах), а тепер уже й записів телепередач, присвячених Лесі Українці, і завдяки можливості побачити й послухати лекції, бесіди відомих діячів культури та учених-лесезнавців, їхні виступи на наукових формулах та культурологічних заходах. Знаменно, що унікальний запис спогадів Ізидори Косач-Борисової, сестри Лесі Укра-

² Кочерга С. Ялтинський дім Лесі Українки (21.10.2020) // Голос Криму — культура. URL: <https://culture.voicecrimea.com.ua/uk/rika-zhyttia/> (дата звернення: 02.03.2021).

³ В якому стані Музей Лесі Українки (25.02.2019) : [відео] // Крим: реалії. URL: <https://ua.krymr.com/a/video-v-yakomu-stani-musei-lesi-ukrainky/29789751.html> (дата звернення: 02.03.2021).

⁴ Музей Лесі Українки у Ялті закрили, російська влада каже — на ремонт, письменники — назавжди (15.03.2016) // Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/27613859.html> (дата звернення: 02.03.2021).

їнки, зроблений 20 жовтня 1963 р. на конференції в Українській вільній академії наук у Нью-Йорку, оприлюднений у наш час на YouTube (<https://www.youtube.com/watch?v=m5CTLDKkva8>), станом на березень 2021 р. зібрав уже понад 43 тис. переглядів. Загалом Леся Українка в аудіо- та відеопросторі — це окрема велика тема, яка ще потребує спеціальних фахових досліджень і окремого висвітлення. Йтися тут має не тільки про Леся, а й про нові форми «публічного» прочитання української культурної спадщини, її діячів та актуалізації їх у сучасному суспільстві інформаційної доби.

Нове осягнення особистості й творчості Лесі супроводжується нині оприлюдненням невідомих або не друканих протягом тривалого часу текстів, запровадженням до інформаційного обігу численних родинних документів, спогадів сучасників, напрацювань діаспорного літературознавства [2, с. 7]. Одним зі значних досягнень минулих років, яке викликало великий читацький інтерес, стала публікація видавництвом «Комора» впродовж 2016–2018 рр. тритомного зібрання листування Лесі Українки ⁵.

Проте найбільш вагомим здобутком вітчизняної науки й видавничої справи для вшанування пам'яті Лесі Українки до 150-річчя від дня народження, для розкриття сучасним читачам усієї повноти її літературної, дослідницької та епістолярної спадщини є здійснене Волинським національним університетом, який названий її ім'ям, видання повного академічного зібрання творів письменниці, підготовлене за редакцією В. Агеєвої, Ю. Громика, О. Забужко, І. Констанкевич, М. Моклиці та С. Романова ⁶. Особлива значимість цього видання в тому, що воно є першим, нарешті позбавленим цензурних виїмок, які робилися за радянських часів, а також заснованим на максимально повному врахуванні різних рукописних варіантів творів. При цьому (і то для нашого часу є особливо важливим) видрукувані за сприяння Міністерства культури та інформаційної політики України та Українського інституту книги томи зібрання творів (поки що накладом лише 1500 примірників) одразу стали доступними в мережі Інтернет (<https://ubi.org.ua/uk/activity/zibrannya-tvoriv-lesi-ukra-nki-u-14-i-tomah>).

Переосмислення сучасною наукою життєвого шляху і творчості Лесі Українки в значно більш широкому, ніж раніше, контексті багатопланових суспільних і культурно-мистецьких процесів кінця

⁵ Українка Л. Листи : у 3 т. (1876–1891, 1898–1902, 1903–1913 рр.). Київ : Комора, 2016–2018.

⁶ Українка Л. Повне академічне зібрання творів : у 14 т. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2021.

XIX — початку XX ст., розкриття в численних працях учених століть письменниці з величезним колом як відомих, так і забутих і замовчуваних раніше діячів літератури і мистецтва, по-новому порушило й питання систематизації та представлення в науково-інформаційних ресурсах усього напрацьованого в Україні та за її межами дослідницького матеріалу.

Зважаючи на це, з нагоди 150-річчя від дня народження Лесі Українки відділ національної бібліографії Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського під керівництвом д-ра філол. наук, проф. С. С. Кіраля розпочав підготовку 4-томної наукової бібліографії праць про її життя і творчість. Передбачається, що в покажчику вперше будуть відображені праці, видані не лише на Батьківщині, а й в українській діаспорі. Окрім того, розгорнуто підготовку видання «Леся Українка в листуванні та документах її дослідників» та біобібліографічного довідника «Дослідники Лесі Українки». Спільно з відділом рукописів Львівської національної наукової бібліотеки України ім. Василя Стефаника розпочато роботу зі створення електронного ресурсу, присвяченого напрацюванням одного з найвідоміших дослідників творчості письменниці — Мирослава Мороза [8, с. 67–68].

Водночас у створеному на порталі НБУВ спеціалізованому блоці електронних колекцій е-бібліотеки «Україніка» «Видатні особи України» розпочато формування персональної колекції «Леся Українка» — поряд із існуючою вже колекцією, присвяченою Тарасові Шевченку, та започаткованими в 2020 р. колекціями «Григорій Сковорода», «Агатангел Кримський» та «Видатні жінки України».

Неординарний, максимально вивільнений від ідеологічних настанов, переключень минулого, старих та нових міфів погляд на образ письменниці, її шлях у житті, місце в сучасному українському суспільстві, сприйняття творчої спадщини Лесі Українки соціумом XXI ст. відобразили численні культурно-мистецькі, громадські, наукові та інформаційні заходи, організовані з нагоди 150-річчя від дня її народження в багатьох містах, навчальних закладах, наукових установах, бібліотеках та музеях України, на сторінках вітчизняної періодики, на радіо й телебаченні, в електронних ресурсах і соціальних мережах. Характерним явищем стала участь у їх організації установ і закладів не лише гуманітарного профілю, а й, наприклад, медичних, екологічних, інформаційно-комунікативних. Чимало акцій було проведено з використанням дистанційних технологій та представленням матеріалів у мережі Інтернет. Представницька конференція «Леся Українка: розширення горизонтів» за участю провідних вітчизняних літературознавців акад. НАН України М. Г. Жулинського і д-ра філол. наук Л. І. Скупейка, літераторів Анни Багряної (А. Ю. Багрянцевої),

Марії Морозенко (М. М. Мороз), відомих музейників Г. О. Сороки, І. А. Щукіної, Т. Я. Данилюк-Терещук відбулася 18 лютого 2021 р. у Національному музеї літератури України (її відеозапис опубліковано на YouTube: https://youtu.be/73amuS_zt2o). 26 лютого в Літературно-меморіальному музеї Лесі Українки в Колодяжному в онлайн- та офлайн-форматах було проведено Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Леся Українка і родина Косачів в історії української та світової культури»⁷.

Одним із основних ювілейних заходів стала організована 1 березня 2021 р. в онлайн-режимі українсько-польська Міжнародна наукова конференція «Творчість Лесі Українки: національно-культурні коди та європейська традиція», у якій взяли участь також учені з Німеччини, Хорватії та Туреччини. Із доповіддю «Леся Українка: мужній голос національної відповідальності» на пленарному засіданні виступив директор Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України акад. НАН України М. Г. Жулинський. Ця конференція була не єдиним заходом, який за своєю проблематикою та складом учасників вийшов за межі України. За активною участю вчених українських академічних установ — Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, Інституту українознавства ім. І. П. Крип'якевича НАН України, а також Волинського національного університету імені Лесі Українки та Львівського національного університету імені Івана Франка в Національній бібліотеці Білорусі в березні 2021 р. було організовано Міжнародний круглий стіл «Творчість Лесі Українки у контексті білорусько-українських літературних зв'язків», відеозапис якого представлено в мережі Інтернет (адреса: <http://www.nbuv.gov.ua/node/5460>).

Характерною рисою ювілейних наукових заходів стала увага дослідників до проблем звучання образу Лесі Українки в національному інформаційному просторі, всебічного донесення його до різних аудиторій. Зокрема, у програмі конференції, проведеної в Києві Національним університетом біоресурсів і природокористування України до ювілею, привертає увагу сконцентрованість саме на проблематиці пов'язаного з Лесею Українкою медіакомунікативного дискурсу та трансформації культурно-світоглядного простору України⁸.

⁷ У Колодяжному відбулася наукова конференція з нагоди ювілею Лесі Українки (25 лютого 2021) // Волинь online. URL: <https://volynonline.com/u-kolodyazhnomu-vi-dbulasya-naukova-konferencziya-z-nagody-yuvileyu-lesi-ukrayinky/> (дата звернення: 04.03.2021).

⁸ IV Всеукраїнська науково-практична конференція «Соціокомунікативний простір України: історія та сьогодення (до 150-річчя від дня народження Лесі Українки)» // Національний університет біоресурсів і природокористування України. URL: <https://nubip.edu.ua/node/85417> (дата звернення: 04.03.2021).

Важливою в культурно-освітньому та інформаційному плані новачією стало проведення онлайн-заходів за участю молодих дослідників — студентів та учнів старших класів. Національним центром «Мала академія наук України» спільно з управлінням освіти і науки Волинської ОДА та Волинським національним університетом імені Лесі Українки було організоване проведення 4–5 березня 2021 р. в режимі он-лайн Всеукраїнської конференції «Леся Українка у вимірах національної та світової культури». Її відеозапис теж опубліковано в мережі Інтернет у відкритому доступі (<https://www.youtube.com/watch?v=2W2tdUVVmWY>).

Найбільш яскраве практичне втілення нові концептуальні підходи до організації комунікативних заходів з нагоди ювілею здобули в масштабному культурно-мистецькому й інформаційному проекті «Леся Українка: 150 імен», реалізованому Міністерством культури та інформаційної політики України в Києві в Українському домі впродовж десяти днів з 25 лютого 2021 р. «...Ми хотіли створити такий проект ювілейного року Лесі Українки, який би поєднав яскраві креативні рішення з глибоким змістом і дозволив різним аудиторіям переосмислити постать і творчість мисткині», — зазначила радник зі стратегічних комунікацій Міністерства культури та інформаційної політики України А. Павлова⁹. Загальнонаціонального звучання цьому проекту надало створення оригінального за побудовою, насиченого інформацією сайту (<https://150imenlesi.org/>), який змістовно відобразив його основні спрямування, а також (і це чи не найголовніше!) надав можливості для вільного завантаження й розповсюдження відео- та аудіоматеріалів.

Визначальною рисою проекту, як і багатьох раніше організованих Українським домом заходів, став його комплексний, динамічний і різновекторний характер. Він органічно поєднав у собі статичні експозиції «Лінія життя», «Образ», «Особисте», «Акценти», «Ілюстрації», «Гра», що представили понад 200 творів і артефактів — живописних та графічних робіт, ілюстрацій, афіш, скульптуру та фотографії з понад двадцяти музеїв та приватних колекцій з усієї України, з організацією простору для прем'єри новаторської за своєю образною мовою Re:post-опери «LE» режисера Владислава Троїцького та формції Nova Opera, у якій органічно поєднано музику, твори та архівні записи голосу самої поетеси, презентацією академічного 14-томного зібрання творів Лесі Українки, проведенням книжкових виставок та лекцій науковців. У межах проекту впродовж кількох днів було реалізовано інтелектуально-дискусійну програму Косач Talks.

⁹ До ювілею Лесі Українки в рамках проекту «Леся Українка: 150 імен» уперше презентовано повне зібрання творів письменниці в 14-ти томах // Міністерство культури та інформаційної політики України. URL: <https://mkp.gov.ua/news/5073.html> (дата звернення: 04.03.2021).

Значимим елементом проекту стало зосередження на важливих фокус-темах, які за задумом організаторів є ключовими для розуміння життя і творчості Лесі Українки з перспективи сьогодення. Програма проекту ввібрала в себе чимало інноваційних заходів, оригінальних за задумом і особливо цікавих для молоді. До того ж усі заходи були представлені у вільному доступі на різних інтернет-ресурсах, відображені у Facebook та Instagram. В ефірі проекту (і в його інтернет-представництві) працювало «Радіо Lesya», де гостями і співрозмовниками були літератори, мистецтвознавці, представники Міністерства культури та інформаційної політики України і Державного агентства України з питань мистецтва та мистецької освіти.

Загалом за широтою інформаційного представлення, відкритістю матеріалів, відео- та аудіозаписів організованих заходів для всієї України й світу культурно-мистецький проект «Леся Українка: 150 імен» не має аналогів в українській практиці. Він знаменував собою утвердження принципово нового рівня презентації української культури та її імен у національному інформаційному просторі.

Звичайно, тема «Леся Українка в сучасному національному інформаційному просторі» буде розкритою далеко не повністю, якщо не згадати й про інші важливі форми й засоби репрезентації її образу й художньої спадщини. Ідеться про Лесю в літературі для дітей та юнацтва, про численні пам'ятники й меморіальні дошки, місця, пов'язані з її пам'яттю, навіть ширше — із її добою, про вулиці й установи, які названі її ім'ям. Не можна не згадати й про те, що образ Лесі Українки міцно увійшов у повсякденне життя — її портрет було послідовно розміщено вже на чотирьох дизайнерських модифікаціях 200-гривневої грошової банкноти, що (як би її не оцінювали культурологи) у наш час, за свідченням спеціалістів, стала в Україні основним платіжним засобом. А це теж частина національного інформаційного простору. Увічнення співвітчизників на банкнотах у всьому світі є ознакою їх канонізації як першорядних достойників нації, із якими асоціюється її сутність, минуле, сучасне і майбутнє.

Висновки. Усенародне святкування ювілею письменниці, якій по праву належить одне з перших місць у національному пантеоні, інтерес до її особистості й творчої спадщини, внеску в інтелектуальне зростання українства, віднайдення організаторами ювілейних заходів нових, багато в чому ще незвичних яскравих форм комунікації засвідчують кардинальні зміни, що відбулися в суспільному і духовному житті України. Звернення до великих постатей минулого, розвиток плідного діалогу з ними «крізь часи», нове прочитання і вільне творче переосмислення їхніх здобутків говорить про вивільнення від міфів і стереотипів минулого, травматичних посттоталітарних синдромів,

інтелектуальне й духовне оновлення, повернення до європейських гуманістичних цінностей.

150-річчя від дня народження Лесі Українки наочно продемонструвало, яким важливим і соціально значимим є поєднання зусиль установ науки і культури, закладів освіти, видавництв, інформаційних центрів та ЗМІ, громадських і творчих осередків, владних структур не лише щодо підготовки та проведення ювілейних заходів, а й в організації систематичної багатопланової роботи з подальшої розбудови національного гуманітарного культурно-інформаційного та науково-інформаційного простору, наповнення його значимими для сучасної України іменами, ідеями, смислами.

Знаменно, що ювілей став важливим приводом не лише для розмови про Лесю Українку, її життя, творчість, вплив її спадщини на весь подальший розвиток української духовної культури на Батьківщині й у діаспорі. Він обумовив зосередження на обговоренні проблем зв'язку часів, значення творів Лесі для наших сучасників і наступних поколінь.

Окремою проблемою стало осмислення широкого кола питань «життя культури», її місця в національному комунікативному просторі XXI ст. Набутий багатьма установами й організаціями, творчими колективами в процесі підготовки й реалізації ювілейних заходів більш широкий досвід використання дистанційних комунікативних технологій продемонстрував не лише свою суто ситуативну корисність в умовах сучасних протиепідемічних заходів. Він виявив значні, не використовувані до цього часу повною мірою можливості відчутного переміщення центру інтелектуального, творчого спілкування, дискусій за участю вчених, літераторів, громадських діячів у площину відео- та аудіосегментів Інтернету, соціальних мереж, тобто — живого й динамічного діалогу, дієвого поширення актуальної культурологічної інформації по всіх регіонах України, що формує єдність національного інформаційного простору.

1. Агеєва В. Поетеса зламу століть: творчість Лесі Українки в постмодерній інтерпретації / Віра Агеєва. – Київ : Либідь, 1999. – 262 с.
2. Агеєва В. Від редакційної колеги / Віра Агеєва, Юрій Громик, Оксана Забужко, Ірина Констанкевич, Марія Моклиця, Сергій Романов // Повне академічне зібрання творів: у 14 т. / Леся Українка. – Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2021. – Т. 1. – С. 7.
3. Беззуб Ю. «Жіноче питання» в українському громадсько-політичному русі кінця XIX — початку XX ст. (за епістолярною спадщиною Лесі Українки) / Ю. Беззуб // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – Київ, 2020. – Вип. 57. – С. 311–329. <https://doi.org/10.15407/np.57.311>

4. Гончарук Р. А. Леся Українка та німецькомовний культурний простір: чи взаємна рецепція? / Р. А. Гончарук // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». – Острого, 2016. – Вип. 61. – С. 237–240. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2016_61_91
5. Жулинський М. Г. Леся Українка у боротьбі проти духовного рабства. Про участь гуманітарних установ НАН України у підготовці та відзначенні 150-річчя від дня народження письменниці : стенограма доповіді на засіданні Президії НАН України 4 листопада 2020 р. / М. Г. Жулинський // Вісник Національної академії наук України. – 2020. – № 11. – С. 29–32. <https://doi.org/10.15407/visn2020.11.029>
6. Жулинський М. Свобода, виборена Словом : до 150-річчя геніальної письменниці. Леся Українка: як «зробити Україну вже тепер політичною силою?» / Микола Жулинський // День. – № 29–30 (19.02.2021); № 34–35 (25.02.2021); № 39–40 (04.03.2021); № 43–44 (12.03.2021). – Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/article/istoriya-i-ya/svoboda-vyborena-slovom>; <https://day.kyiv.ua/uk/article/istoriya-i-ya/svoboda-vyborena-slovom-2>; <https://day.kyiv.ua/uk/article/istoriya-i-ya/svoboda-vyborena-slovom-3>; <https://day.kyiv.ua/uk/article/istoriya-i-ya/svoboda-vyborena-slovom-4>
7. Забужко О. Notre Dame d'Ukraine: Українка в конфлікті міфологій / Оксана Забужко. – Київ : Факт, 2007. – 640 с.
8. Кіраль С. С. Історико-бібліографічні дослідження. Бібліографія видатних вчених та державних діячів / С. С. Кіраль // Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: розвиток національної бібліографії, біографічних досліджень та науково-бібліографічної діяльності: колективна монографія / НАН України, Нац. б-ка України імені В. І. Вернадського ; редкол.: В. І. Попик (відп. ред.) та ін. – Київ : НБУВ, 2019. – С. 59–68.
9. Лобузін К. В. Проблеми створення комплексних цифрових ресурсів історико-культурної та наукової спадщини / К. В. Лобузін // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методик : зб. наук. пр. – Київ, 2013. – Вип. 21. – С. 121–129.
10. Лобузін К. Меморіальна електронна колекція «Т. Г. Шевченко» у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського / К. Лобузін // Бібліотечний вісник. – 2014. – № 5. – С. 46–50. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2014_5_11
11. Мірошниченко Л. Леся Українка. Життя і тексти / Лариса Мірошниченко. – Київ : Смолоскип, 2011. – 264 с.
12. Попик В. І. Проблема знакових постатей національної історії та культури в консолідаційних процесах інформаційного простору України / В. І. Попик // Особливості інформаційного забезпечення національного консенсусу в сучасній Україні : [монографія] / [В. Попик (кер. проекту), О. Онищенко, В. Горовий та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2016. – С. 155–186.
13. Скупейко Л. Апологія особистості: статті про Лесю Українку / Лукаш Скупейко ; НАН України, Ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка. – Київ : Фенікс, 2015. – 240 с.

REFERENCES

1. Aheieva, V. (1999). *Poetesa zlamu stolit: tvorchist Lesi Ukrainky v postmodernii interpretatsii* [Poet of the turn of centuries: the work of Lesya Ukrainka in postmodern interpretation]. Kyiv, Ukraine: Lybid. [In Ukrainian].
2. Aheieva, V. (2021). Vid redaktsiinoi kolehii [From the editorial board]. In Lesya Ukrainka. *Povne akademichne zibrannia tvoriv: u 14 t.* [Lesya Ukrainka. Complete academic collection of works: in 14 vols.] (Vol. 1, p. 7). Lutsk, Ukraine: Lesya Ukrainka Volyn National University. [In Ukrainian].
3. Bezzub, Yu. (2020). "Zhinoche pytannia" v ukrainskomu hromadsko-politychnomu rusi kintsia XIX – pochatku XX st. (za epistoliarnoiu spadshchynoiu Lesi Ukrainky ["Women's issue" in the Ukrainian socio-political movement of the late XIX – early XX centuries (according to the epistolary heritage of Lesya Ukrainka)]. *Naukovi Pratsi Natsionalnoi Biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 57, 311-329. <https://doi.org/10.15407/np.57.311> [In Ukrainian].
4. Honcharuk, R. A. (2016). Lesia Ukrainka ta nimetskomovnyi kulturnyi prostir: chy vzaiamna retseptsiia? [Lesya Ukrainka and the German-speaking cultural space: or mutual reception?]. *Naukovi Zapysky Natsionalnoho Universytetu "Ostrozka Academia"*. Seriia "Filolohichna", 61, 237-240. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2016_61_91 [In Ukrainian].
5. Zhulynskiy, M. H. (2020). Lesia Ukrainka u borotbi proty dukhovnoho rabstva. Pro uchast humanitarnykh ustanov NAN Ukrainy u pidhotovtsi ta vidznachenni 150-richchia vid dnia narodzhennia pysmennytsi: stenohrama dopovidi na zasidanni Prezydii NAN Ukrainy 4 lystopada 2020 r. [Lesya Ukrainka in the struggle against spiritual slavery. On the participation of humanitarian institutions of the NAS of Ukraine in the preparation and celebration of the 150th anniversary of the writer's birth: transcript of the report at the meeting of the Presidium of the NAS of Ukraine on November 4, 2020]. *Visnyk Natsionalnoi Akademii Nauk Ukrainy*, 11, 29-32. <https://doi.org/10.15407/visn2020.11.029> [In Ukrainian].
6. Zhulynskiy, M. (2021, February 19; February 25; March 4; March 12). Svoboda, vyborena Slovom: do 150-richchia henialnoi pysmennytsi. Lesia Ukrainka: yak «zrobyty Ukrainu vzhe teper politychnoiu syloiu?» [Freedom, elected by the Word: to the 150th anniversary of the genius writer. Lesya Ukrainka: how to "make Ukraine a political force now?"]. *Den*, 29-30; 34-35; 39-40; 43-44. Retrieved from <https://day.kyiv.ua/uk/article/istoriya-i-ya/svoboda-vyborena-slovom-2>; <https://day.kyiv.ua/uk/article/istoriya-i-ya/svoboda-vyborena-slovom-3>; <https://day.kyiv.ua/uk/article/istoriya-i-ya/svoboda-vyborena-slovom-4> [In Ukrainian].
7. Zabuzhko, O. (2007). *Notre Dame d'Ukraine: Ukrainka v konflikti mifolohii* [Notre Dame d'Ukraine: Ukrainka in the conflict of mythologies]. Kyiv, Ukraine: Fakt. [In Ukrainian].
8. Kiral, S. S. (2019). Istoryko-bibliohrafichni doslidzhennia. Bibliohrafiia vydatnykh vchenykh ta derzhavnykh diiachiv [Historical and bibliographic research. Bibliography of prominent scientists and statesmen]. In V. I. Popyk (Ed.). *Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V. I. Vernadskogo: rozvytok natsionalnoi bibliohrafii, biohrafichnykh doslidzhen ta*

- naukovo-bibliografichnoi diialnosti* [V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine: the development of national bibliography, biographical research and scientific and bibliographic activities] (pp. 59-67). Kyiv, Ukraine: NBUV. [In Ukrainian].
9. Lobuzina, K. V. (2013). Problemy stvorennia kompleksnykh tsyfrovyykh resursiv istoriko-kulturnoi ta naukovoї spadshchyny [Problems of creating complex digital resources of historical, cultural and scientific heritage]. *Spetsialni Istorychni Dysyptyly: Pytannia Teorii ta Metodyky*, 21, 121-129. [In Ukrainian].
 10. Lobuzina, K. (2014). Memorialna elektronna kolektsiia “T. H. Shevchenko” u Natsionalnii bibliotetsi Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [Memorial electronic collection “Taras Shevchenko” in the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine]. *Bibliotechnyi Visnyk*, 5, 46-50. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2014_5_11 [In Ukrainian].
 11. Miroshnychenko, L. (2011). *Lesia Ukrainka. Zhyttia i teksty* [Lesya Ukrainka. Life and texts]. Kyiv, Ukraine: Smoloskyp. [In Ukrainian].
 12. Popyk, V. I. (2016). Problema znakovyykh postatei natsionalnoi istorii ta kultury v konsolidatsiinykh protsesakh informatsiinoho prostoru Ukrainy [The problem of significant figures of national history and culture in the consolidation processes of the information space of Ukraine]. In V. I. Popyk (Ed.). *Osoblyvosti informatsiinoho zabezpechennia natsionalnogo konsensusu v suchasniї Ukraini* [Features of information support of the national consensus in modern Ukraine] (pp. 155-186). Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
 13. Skupeiko, L. I. (2015). *Apolohiia osobystosti: staty pro Lesiu Ukrainku* [Apology of personality: articles about Lesya Ukrainka]. Kyiv, Ukraine: Feniks. [In Ukrainian].

Рукопис одержано 20.03.2021 р.

Volodymyr POPYK, D.Sc. (History), Professor, Corresponding Member of the NAS of Ukraine, Director, Institute of Biographical Research, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine).

Lesya Ukrainka in the national information space.

The goal of this research is to analyze the nature and features of Lesya Ukrainka's (1871–1913) representation in the national information space, including her personality, life story and creative heritage. Further analysis is given of the achievements, shortcomings and unresolved issues in developing methods and forms of communication activity involved in this representation. **The research methodology** stems from joint application of tools used in communication studies: both analytical (analysis, synthesis, generalization, explanation, systematization and classification), and empirical (observation, description and comparison) methods. **Scientific novelty** of this paper lies in its intentional focus on the issues concerning forms and methods of representing significant names of the national past in different segments of information space. **Topics** studied include various forms and means of representing Lesya Ukrainka in digital information space – on literature and cultural studies sites, in full-text digital libraries of Ukrainian literature and literary criticism, on a comprehensive popular science resource “Lesya Ukrainka: Life and Works Encyclopedia (Лєся Українка: енциклопедія життя і творчості)”. Special consideration is given to new forms

and methods of communication, as successfully used by cultural institutions, information centers and research institutions. **Conclusions.** The experience of representing the personality and creative heritage of Lesya Ukrainka testifies to the effectiveness and social value of combining the efforts of various institutions and agencies (scientific, cultural, educational, publishing, informational, governmental, journalistic, creative, public). The celebration of Lesya Ukrainka's 150th anniversary revealed the previously mostly untapped opportunities to move a lot of the intellectual and creative communication – such as discussions with scientists, writers, public figures – into the virtual, using various online audio and video platforms as well as the social media. This makes possible informational outreach of relevant cultural information to all regions, thus in fact uniting the national information space.

Key words: biography, Lesya Ukrainka, national information space, digital encyclopedias, personal biographical archives, intellectual and spiritual dialogue of generations, modern digital means of intellectual communication.